

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

ΘΟΔΩΡΟΥ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

«ΛΑΒΕΤΕ ΘΕΣΕΙΣ»

Τόν Σεπτέμβρη, είδα στη Θεσσαλονίκη, στο Κέντρο Μακεδονικών Σπουδών, κατά την διάρκεια του Φεστιβάλ Έλληνικού Κινηματογράφου, το φιλμ που πήρε το πρώτο βραβείο, το «ΛΑΒΕΤΕ ΘΕΣΕΙΣ» του Θόδωρου Μαραγκού.

Ο Μαραγκός είναι απ' τὰ Φιλιατρά. Κάνει ένα φιλμ στον τόπο του, ποίημα γεμάτο πικρία.

Ένα φιλμ γυρισμένο μέσα στην άνοιξη όταν φυτρώνει το χορτάρι, τὰ λουλούδια. Ένα φιλμ στην τόσο αγαπημένη Έλληνική ύπαιθρο. Στο πράσινο αυτό χορτάρι, στην φύση την πρόσχαρη που άνοίγει, τὸ Έλληνικό χωριό με σπίτια με κλειστές πόρτες και παράθυρα. Αυτό παίζει μεγάλο ρόλο στο φιλμ. Τελειώνοντας οί διάλογοι, πρὶν ἔρθει τὸ καινούργιο πλάνο, ὁ θαυμάσιος φακός του Νίκου Πετριδῆ πλησιάζει αὐτὰ τὰ κλειστά παράθυρα, τίς κλειστές σαραβαλιασμένες πόρτες. Μετὰ τὰ σπίτια, οί ἄνθρωποι. Ξαπλωμένοι στίς καρέκλες τῶν καφετειῶν ἢ ἔξω ἀπὸ τὰ μαγαζιά τους, ἀπασχαλοῦνται με τὸ ἔθνικό σπόρ, τὸ χασμουρητό, κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο.

Καὶ κανένας δὲν ἀπαντᾷ στήν καμπάνα πού σὲ ὅλο τὸ φιλμ καλεῖ. Καὶ περνᾷ καὶ ξαναπερνᾷ τὸ λάιτ-μοτίβ τοῦ καμπαναριοῦ με τὸν πένθιμο ἦχο τῆς καμπάνας. Καμμιά ἀπόκριση.

Καὶ ὁ ράφτης ὁ Ἀντρέας, παλιός ἀθλητῆς με ἐπιτυχίες, κι' αὐτός ξαπλωμένος στήν καρέκλα στὸν ἦλιο.

Ἀργότερα θὰ γράψῃ ἕνα γράμμα στήν ἑφημερίδα γιὰ νὰ ρωτήσῃ ἂν θὰ γίνῃ ὁ λαϊκός ἀγώνας δρόμου, γιὰ νὰ μὴν παραπονεῖται ἄδικα ὅπως τὸν περασμένο χρόνο. Δὲν ἔχει δουλειά γιὰ τὸν Ἀντρέα στὸ χωριό. Κανένας δὲν ἔχει μείνει. Ὅλοι εἶναι στήν Ἀθήνα. Κανένας δὲν ράβει ρούχα. Μαζὶ με τὸν Ἀντρέα, ὁ ἀδελφούλης του, ὁ Μπάμπης, ὁ πιὸ καλός του φίλος (ἀδελφούλη λένε τὸν καλὸ φίλο στὰ Φιλιατρά—φούλη).

Κάνει μεταφορές καὶ κάνει καὶ τὸν προπονητὴ τοῦ Ἀντρέα.

Πρέπει νὰ τονίσω τὴν καταπληκτικὴ ἑρμηνεία τοῦ Βαγγέλη Καζάν καὶ τοῦ Χρήστου Τόλιου στοὺς παραπάνω ρόλους.

Ὁ μανάθης, ὁ κλασσικός Έλληνας «ξέρω γὼ τι κάνω», εἶναι ὄνειρο. Οί περιστάσεις τῆς νέκρας τοῦ

χωριοῦ μᾶς κάνουν νὰ ἀγαπήσουμε τὸν τύπο αὐτόν, γεμάτον ζωὴ πού γελάει, πού εἶναι λεβέντης.

Θαυμάσιος ὁ καλόκαρδος φίλος τοῦ μανάθῃ, ὁ γεωπόνος, τύπος πού θαριέται νὰ μιλήσῃ, ὁ κλασσικός τύπος «ἐν τάξει μωρὲ καλά εἶναι», παρουσιάζει μιὰ ἄλλη πλευρὰ τοῦ Έλληνα ὥστε οί δυὸ φίλοι νὰ ἀλληλοσυμπληρῶνται θαυμάσια.

Ὁ Βασιλάκης ὁ ἐργάτης, συχνὰ ἀφύσικος ἐν συγκρίσει με τοὺς καταπληκτικούς ὑπόλοιπους ἡθοποιούς με ἀποτέλεσμα νὰ χαλάῃ ἕνα μέρος τοῦ φιλμ. Αὐτός ὁ τύπος μοῦ φαίνεται συχνὰ «Τραηγμένος ἀπ' τὰ μαλλιά». Εἶναι τὸ μοναδικὸ σοβαρὸ ἐλάττωμα τοῦ φιλμ. Ἀφύσικη φοβερὰ ἢ φωνὴ του.

Τὰ πρόσωπα αὐτὰ τὰ βασικά τοῦ φιλμ τὰ πλαισιώνουν με μιὰ ὑπέροχη ἑρμηνεία πλήθος ἄνθρωποι τῶν Φιλιατρῶν.

(Ἐδῶ καὶ ἀκόμη κάπου παρακάτω φαίνεται ἡ ἱκανότητα ἢ σκηνοθετικὴ αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ).

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους θέλω νὰ ξεχωρίσω τὸν ὑπέροχο ἀνθρωπάκο πού ἔρχεται νὰ παραπονεθῇ στὸν γεωπὸνο γιὰτὶ ὁ συγχωριανός του πούλησε πρώτος ντομάτα.

Θαυμάσιος καὶ ὁ Μῆτσος Ἀσημακόπουλος, ὁ Δήμαρχος.

Ἐξοχος καὶ ὁ Έλλην ἐξ Ἀμερικῆς, ὁ Φουρναράκης, ὁ ὁποῖος χάρισε στὰ Φιλιατρά μιὰν ὕδρῳγειο σφαῖρα.

Χάρισε ἕνα τερατούργημα, ἕνα εἶδος σπιτιοῦ ἀλόγου. Χάρισε καὶ ἕναν πύργο τοῦ Ἀἴφελ γιὰ νὰ μὴν λείψῃ τίποτα ἀπὸ τὸν τόπο του. Ἐφτιαξε καὶ ἕνα μαγεμένο κάστρο.

Ὁ Φουρναράκης δίνει «μπιζοῦ» στήν πόλη καὶ ὁ Ἀντρέας πρὸς τιμὴν του ἐτοιμάζεται νὰ τρέξῃ τὸν τελευταῖο ἀγῶνα μόνος του.

Κανένας γνωστός του δὲν τρέχει. Οὔτε ὁ κουρέας, παλιός ἀθλητῆς. Καὶ ὁ Ἀντρέας τρέχει στὰ «Φουρναράκεια» καὶ χάνει. Χάνει τὸν τελευταῖο ἀγῶνα.

Ἡ ἀδελφή του ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι, τὸ καρότσι τοῦ φίλου του τοῦ μεταφορέα εἶναι ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο, ὁ πατέρας πέθανε στὸν δρόμο γιὰ τὴν Ἀθήνα...

Ὁ Φουρναράκης εἶπε τὸ «Λάβετε θέσεις», ἐνῶ τὸ

καμπαναριό, τὸ στοιχείο τῆς μοναξιάς, περνᾷ καὶ ξαναπερνᾷ ἀπὸ τὸ πλάνο.

Ὁ Μαραγκὸς στὴν πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του, δίνει ἔξοχα τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ παράλληλα τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα τῆς ἐπαρχίας.

Οἱ γέροι ἀποθλακωμένοι κοιτοῦν στὴν τηλεόραση κάτι ποὺ σίγουρα δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει. Ὁ Ἀντρέας τρέχει, ὁ Μπάμπης τὸν ἀκολουθεῖ μὲ τὸ ποδήλατο, κουράζονται, ἀνεβαίνουν κι' οἱ δυὸ στὸ ποδήλατο, βρίσκουν ἀνηφόρα, κατεβαίνουν κάτω, συνεχίζουν μὲ τὰ πόδια.

(Τρεῖς καταπληκτικὲς φάσεις)

Καὶ ὁ Βασίλης ὁ ἐργάτης τρώει στὴν ἀνθισμένη φύση καὶ κλαίει τὴν ἐγκατάλειψη τῶν σπιτιῶν.

Πιέζει στὸν τελικὸ ἀγῶνα μὲ τὰ πιτσιρίκια τὸν ἑαυτοῦ τοῦ Ὁ Ἀντρέας. Λέει: «Ἄνοιγε, ἄνοιγε, πὲς ὅτι σὲ κυνηγᾶνε, σὲ κυνηγᾶνε, ἄνοιγε, οἱ γερμανοί». Μοναξιά στὸν τελικὸ ἀγῶνα.

Τὸν ἀφήνει μόνο καὶ ὁ Μπάμπης:

—«Φούλη ἦταν μεγάλη ἡ ἀπόσταση».

Ἡ ἀδελφὴ ἔφυγε, πίσω ἀπὸ τὸ γράμμα ποὺ ἀφῆσε ἐμφανίζεται, μόλις πάρη ὁ Μπάμπης νὰ διαβάσῃ τὸ γράμμα, ἓνα μωρὸ γελαστό, ἴσως τὸ δικό της, ἓνα μωρὸ μπιμπελό.

Ὁ Μπάμπης θὰ παντρευτῆ. Ἐξετάζει τὴν προίκα ποὺ θὰ πάρη καὶ τὴν ἀπόσταση ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ θὰ παντρευτῆ καὶ τρώει φυστίκια στὴν ἔρημη πλατεῖα.

Κι' ὁ Ἀντρέας ὁ ράφτης ράβει τὰ δικά του ρούχα, φτιάχνει τὴ βαλίτσα, φοράει τὴν τριμμένη μπλουζα τὴν ἀθλητικὴ. «Φιλιατρά», τὸ παρελθὸν μαζί του, φεύγει!

Καὶ στὸ αὐτοκίνητο στὸν δρόμο γιὰ τὴν Ἀθήνα πεθαίνει ὁ πατέρας τοῦ Ἀντρέα. Μιά σκηνὴ βουθῆ, δειρο.

Καὶ ἡ ἀποκέντρωση κτυπᾷ τὴν ἀστυφιλία.

Καὶ ἓνα παιδί χτυπᾷ τὶς πόρτες καὶ λέει «χρόνια πολλά» καὶ κανένας δὲν τὶς ἀνοίγει τὶς πόρτες.

Καὶ ὁ Βασίλης λέει ὅτι δὲν πάει νὰ δουλέψῃ σὲ ἀλλοφυλοῦ χωράφι. Καὶ φεύγει.

Καὶ ὁ Μπάμπης λέει ὅτι θὰ θάλῃ τὴν τηλεόραση.

Καὶ ὁ Φουρναράκης φτιάχνει παραμύθια.

Καὶ σὲ μιὰ πλατεῖα βουθῆ, ποὺ τὴν πνίγει ἡ μοναξιά, παίζει ἡ μπάντα τοῦ Δήμου, τὸ μοναδικὸ πρᾶγμα ποὺ δίνει κάποια ζωὴ. Τὸ μοναδικὸ, κόκκινο θερμὸ στοιχείο.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν χωριῶν ἀστυκοποιημένοι ὅλοι κάνουν βόλτα. Βόλτα στὸ Ζάππειο. Τραγοῦδι μέσα ἀπὸ ὀμιλίες θεατῶν, κουλούρια, οἱ ἥρωες δυὸ μόρια τοῦ σώματος τῆς Ἀθήνας.

Καὶ ὅλοι τὸ περιμέναμε αὐτό.

Καὶ ὁ Βασίλης περπατᾷ στὴν Ἀθήνα καὶ ψάχνει γιὰ παρέα. Καὶ δὲν εἶναι εὐχαριστημένος. Καὶ ὁ Ἀντρέας θὰ πῆ.

—Ἔτσι εἶναι ρε φούλη, πρέπει νὰ κάνουμε καὶ τὸ κορόϊδο.